

ROMEOS, LUCHADORXS E INSECTO

22.09.2023-04.02.2024

DORA GARCÍA

ROMEOS, LUCHADORXS E INSECTO, EXPANDITS

Pilar Rubí

«Romeos, luchadorxs e insecto» és un compendi, una síntesi, de les pràctiques artístiques de Dora García desplegades a través de quatre projectes vinculats que proposen a l'espectadora un reposicionament pel que fa a la història, a la conducta social i a la funció d'un museu.

Aquest reposicionament s'enquadra en el *modus operandi* habitual de l'artista: explorar els mecanismes que intervenen en la relació entre l'artista, l'obra i el públic. És aquest darrer qui, quan adopta un determinat punt de vista, condiona les relacions de significat entre les obres i la relació amb la institució que les acull, en aquest cas, el museu. Per generar aquest assemblatge de relacions, García es val de mitjans com la *performance*, la fotografia, allò textual i el dibuix, i també el vídeo.

Els quatre projectes («Frases de oro» [Frases d'or], *Luchadorxs*, *Los Romeos* [Els Romeus] i *The Bug* [L'insecte]) pertanyen a quatre sèries amb què la creadora treballa i suposen una actualització de la seva obra a través de processos d'investigació que incorporen una lectura contextualitzada de tot aquest corpus que es materialitza en el lloc.

L'obra de Dora García ens interpel·la intencionadament i capta la nostra atenció d'una manera immediata. Tot just franquejar l'accés a l'exposició a Es Baluard Museu ens fixam en una frase que, sobre la paret i amb lletres daurades, ens atreu, ens magnetitza en silenci: *Si pudiera desear algo* [Si pogués desitjar alguna cosa]. Com un gran lema, enuncia allò que quan es llegeix activa un ressort en el nostre pensament. En una exhalació i sense moure'ns ens hem traslladat molt lluny, cada una de nosaltres ha iniciat un recorregut introspectiu de distància indeterminada. Aquest instant, aquest moment, que durarà el que cada una vulgui,

Dora García, *The Bug* (L'insecte), 2023. Instal·lació.
Dibuix al pastel damunt nou panells de fusta, mides variables.
Cortesia galerie Michel Rein, París

canvia i transforma la relació que establim amb l'entorn, amb el museu, que ja no és un contenidor neutre, buit de significació, sinó que esdevé un lloc que habitam d'una manera probablement més íntima.

Si pudiera desear algo forma part de la sèrie «Frases de oro», en la qual l'artista ens proposa la lectura d'una sentència poètica, evocadora i potencialment plurisignificant que apareix escrita amb pa d'or sobre la paret de la sala d'exposició i que ens convida a una interpretació lliure que inevitablement ens ancora a l'espai i al temps i que completam amb la nostra lectura, com en la sempre vigent *Opera aperta* d'Umberto Eco, una obra oberta que es reactualitza en cada espai expositiu.

La inscripció conté en realitat un anhel i una reivindicació. Pertany a una cançó que interpreta la músic i compositora trans mexicana La Bruja de Texcoco, en espanyol, per a un dels films de la trilogia *Amor Rojo*, de Dora García, inspirats per la figura de la política i pensadora revolucionaria feminista Alexandra Kollontai (Sant Petersburg, 1872-Moscou, 1952), que porta el mateix títol, *Si pudiera desear algo*: «Si pudiera desear algo / desearía ser un poco más feliz / pero no demasiado / pues echaría de menos a la tristeza»,¹ diu la tornada. Reprèn un tema dels anys trenta escrit pel compositor alemany Friedrich Holländer i interpretat per Marlene Dietrich que per a García expressa poèticament un concepte complex: la desil·lusió de les dones davant la demora de la promesa incomplida que els va fer la revolució. La tristesa derivada d'aquest sentiment d'abandó s'ha convertit en un refugi i en un escut. Empram el dolor com a conducta per reconèixer el patiment de l'altre i obrim la possibilitat de trobar altres lluites.

Aquest eslògan alternatiu enllaça directament amb el projecte *Luchadorxs*, pel que fa a la forma, per la utilització d'allò gràfic i allò textual, però també pel que fa a allò discursiu. És una obra que recupera la memòria a la vegada que realitza

1. Si pogués desitjar alguna cosa, desitjaria ser una mica més feliç, però no massa, perquè trobaria a faltar la tristesa.

una mena d'arqueologia del present a través de devuit cartells, en què combina la fotografia amb frases de lluita feminista, molts dels quals presents a les manifestacions dels darrers cinc anys. Les imatges parteixen cronològicament del mes d'agost de 1936, durant la Guerra Civil, en les quals veim les milicianes del batalló femení al front de Son Carrió, a Mallorca, i arriben a les protestes més recents del 8 de març en algunes ciutats. Ens recorden críticament i col·lectivament que el procés d'emancipació de la dona va començar fa molt de temps i que encara és un procés en construcció, sense culminar, ple de desig (*Si pudiera desear algo*).

La interacció dels cossos dels *performers* i les espectadores al museu s'explicita a *Los Romeos* i a *The Bug*. A *Los Romeos*, Dora García parteix d'un fet històric emmarcat en els anys de la Guerra Freda (1947-1991). Markus Wolf, cap dels serveis secrets de la República Democràtica Alemanya (Stasi), utilitzava el «Mètode Romeu» i posava en circulació agents joves i atractius la missió dels quals consistia a seduir secretàries solitàries per accedir als arxius confidencials dels seus caps de la República Federal d'Alemanya. Inspirada en aquests fets, la *performance Los Romeos* es posa en marxa a Es Baluard Museu i se n'informa el públic amb un pòster gegantí a la sala. Alguns *performers* aniran circulant casualment per les sales del museu, s'aproparan als visitants i intentaran entaular una conversa alegre i educada que pot evolucionar cap a una relació més profunda d'amistat. Sabent això, com reaccionarà el públic d'Es Baluard Museu a qualsevol gest d'amabilitat i d'interès per part d'un estrany? La sospita serà permanent? S'acceptaran aquestes atencions a pesar de sospitar que hi ha un contracte del *performer* amb el museu?

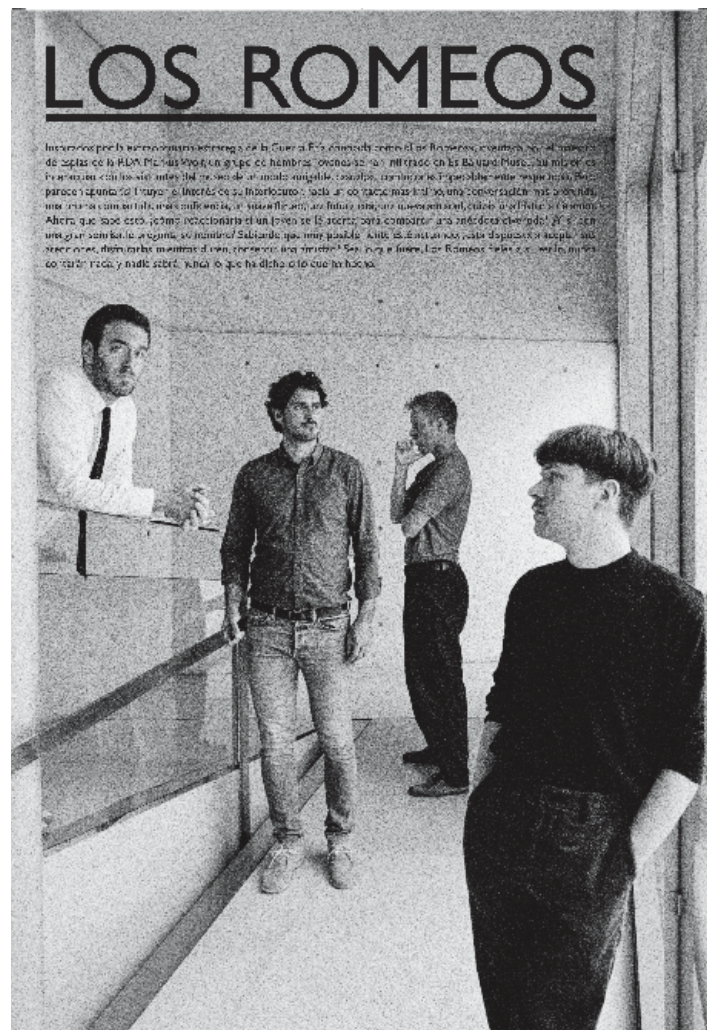
L'itinerari conclou a *The Bug*, una instal·lació de dibuix sobre nou pissarres que manifesten la intersecció de les arts visuals, les arts escèniques i la literatura present en la pràctica de García. A l'anvers de l'obra veurem nou dibuixos que condensen els nou episodis de l'obra *La xinxà* (1929) de Vladimir Maiakovski, escrita alguns mesos abans del suïcidi

de l'autor. Aquesta obra es basa en la història de ciència ficció d'un viatge en el temps per parlar del desencís de la revolució, del caràcter cíclic de la història i de l'existència d'un accident, un insecte, una bestiola, que impedeix que aquesta estructura cíclica transcorri sense víctimes. Al revers trobarem una línia de temps que s'anirà construint col·lectivament per analitzar el present i els seus actors.

The Bug és una obra de caràcter col·lectiu i relacional. Tindrà successives activacions durant el mes de novembre a través d'un programa específic de *performances* que tenen com a format l'assaig públic, la qual cosa permet la retroalimentació instantània de l'audiència perquè cap dels presents no es quedi fora.

La mateixa setmana i en una única projecció d'un dia, Dora García presentarà *Amor Rojo* (en desenvolupament, 2023-2024). Es projectarà la pel·lícula que forma part de la trilogia esmentada basada en la feminista marxista Kollontai, ambaixadora soviètica a Mèxic, les idees de la qual continuen apareixent, poderoses, en l'anomenada quarta onada del feminisme, la locomotora de les quals és a l'Amèrica Llatina, sobretot a Mèxic, a l'Argentina i a Xile.

Aquest doble programa complementa i completa la proposta expositiva individual de l'artista, que es pot veure per primera vegada a Es Baluard Museu d'Art Contemporani de Palma.

Dora García, *Los Romeos* [Els Romeos], 2008. *Performance* i material imprès (pòster), mides variables. Cortesia de l'artista

Dora García, *Luchadorxs*, 2023:

Milicianes del batalló femení de Catalunya al front de Son Carrió, Mallorca, agost de 1936. Cortesia Archivo Fundación Anselmo Lorenzo (CNT)

Cinc milicianes a les ordres del capità Alberto Bayo, detingudes a l'Escola Graduada de Porto Cristo (Manacor) i assassinades per les tropes del feixista Bonaccorsi. Setembre de 1936. Quatre d'elles han estat identificades com Teresa Bellera, Dària Buixadé, Mercedes Buixadé i María García. Fotografia: autor no identificat. Cortesia Arxiu família Thomàs i Andreu

Dora García, *Luchadorxs*, 2023:

Manifestació del Dia Internacional de la Dona, 8 de març de 2016. Cortesia Pere Bota / Arxiu diari *Ultima Hora*

Manifestació estudiantil «feminista, antiracista i antifeixista» del 8 de març, 06.03.2020. Cortesia Pere Bota / Arxiu diari *Ultima Hora*

**EL ABORTO
ES TAMBIÉN
UN ACTO DE
AMOR**

**NUESTRA
RABIA ES
INCONTE-
NIBLE**

**TUVE QUE
QUEMAR**

**LA
CRIANZA
ES
REVOLU-
CIÓN**

**PARA
CONSTRUIR,
HAY QUE
DESTRUIR**

**EL AMOR ES
COLECTIVO**

**EL AMOR NO
ES PRIVADO**

**NO HAY
REVOLUCIÓN
SIN
REVOLUCIÓN
SEXUAL**

**AMOR
EXTENDIDO**

**LOS FEMI-
NICIDIOS
SON
CRÍMENES
DE ESTADO**

**AMOR
EXPANDIDO**

Dora García, *Luchadorxs*, 2023. Impressió digital.
Conjunt de divuit pòsters, 98 x 68 cm c/u. Cortesia de l'artista

CONVERSANT AMB DORA GARCÍA

per Eva González-Sancho Bodero

EGSB: Una de les teves «Frases d'or» —presentada dos cops fins ara, en català i en anglès, respectivament—, diu: *Ella té molts noms*. L'enunciat —que no forma part de l'exposició a Es Baluard Museu— em sembla, amb tot, que conté tres constants del teu treball, íntimament interconnectades. D'una banda, l'interès pels activismes feministes i les seves lluites i contextos locals, nacionals i internacionals *versus* les estructures patriarcals pròpies del capitalisme. D'altra banda, la qüestió de l'autoria, o, més ben dit, la pèrdua o la dissolució de l'autoria, en benefici del col·lectiu i també en oposició al sistema capitalista. I, en tercer lloc, l'Amor, com a força revolucionària i disruptiva enfront de les jerarquies a què ens veim sotmesos i que, de nou, són constitutives del sistema social i econòmic capitalista, és a dir, el construït sobre un règim de béns de capital industrial i de tinença i ús de la terra basat en la propietat privada.

Em fascina, de fet, el caràcter lleuger, sovint fins i tot divertit, amb què maneges aquestes qüestions i aquests continguts.

Ella té molts noms em trasllada a les peces d'aquesta mostra: les lluitadores antifeixistes, les milicianes feministes i, en concret, les republicanes mallorquines que visibilitzes a través de la sèrie «Posters» [Pòsters]. Elles eren moltes; la situació entre públics i *performers* amb llibertat d'actuació i de resposta, si bé tots clarament emmarcats per la pauta d'un relat escrit i presentat a la sala d'exposicions. No s'agafarà el públic de sorpresa; la projecció de la darrera pel·lícula (en fase de finalització) d'*Amor Rojo* i la frase d'or que sí que és present a l'exposició: *Si pudiera desear algo* [Si pogués desitjar alguna cosa].

Em pots parlar d'aquestes quatre peces? I si poguessis desitjar alguna cosa, Dora, què seria?

^{DG} Les «Frases d'or» són una sèrie de treballs que començaren l'any 2002 i que com la resta del treball han anat evolucionant amb mi, i han adoptat temes, humors i terminologies diverses en aquests més de vint anys en què s'han anat realitzant. Les «Frases d'or» *Ella té molts noms* i *Si pudiera desear algo*, així com *Revolución, cumple tu promesa* [Revolució, compleix la teva promesa] (totes del 2022) surten d'una mateixa època i d'una mateixa investigació. Si hi ha un tema que és constant en el treball que faig és l'intent de comprendre la relació entre la pràctica artística i la pràctica política. Potser perquè durant la meva educació, els anys vuitanta i noranta, m'ensenyaren que l'art i la política haurien d'estar estrictament separats, ja que el pitjor que li podia passar a l'art, deien els meus professors, era ser «pamfletari» —el prototip del mal art era el realisme socialista, un estil amb què de llavors ençà m'he reconciliat força. Però, bé, ja aleshores, en aquells primers anys noranta, m'adonava que en realitat el que s'estava fent era enterrar una tradició conceptual política molt rica, l'art compromès políticament i alhora molt sofisticat formalment d'artistes com Félix González-Torres, Hélio Oiticica, Ana Mendieta, Lee Lozano o Esther Ferrer, per exemple. I no s'enterrava innocentment, s'enterrava perquè calia fomentar un art «apolític» (no es pot ser més polític que quan hom és apolític, això significa acceptar i reforçar l'*statu quo*, i l'*statu quo* és sempre repugnant, és còmplice de la injustícia). Per tot plegat, i perquè m'adonava que aquestes relacions entre l'art i la política eren, amb tot, més complexes que una qüestió de continguts, i que tenien alguna cosa a veure amb les formes, amb els formats, amb els circuits, perquè aquest és el gran tema del meu treball. I ha anat passant per episodis diversos, i al voltant de l'any 2018, doncs em vaig centrar molt en les genealogies feministes, és a dir, més radicals, les més allunyades del feminisme còmode i liberal que ens ha donat aberracions tan repulsives com el terfisme (el «feminisme» trans exloent. Aquestes genealogies feministes més combatives i centrades en els més marginals (com és el cas de

les dones, i els homes, trans) em semblava que entroncaven directament amb les revolucions de principis de segle (moltes, però dues especialment: la soviètica i la mexicana) i els seus principis, tan identificats amb les llibertats sexuals i altres modes de família i de societat —principis que es truncaren i fracassaren, però la seva memòria perdurà. M'interessava aquesta memòria i veure com aflorava en el que està passant ara, i per això mateix la lectura d'Alexandra Kollontai, de Gloria Anzaldúa i l'observació dels cants a les manifestacions que tenen lloc sobretot a partir del 2015 amb la marea verda argentina... Aquestes frases venen d'aquí, i són molt contemporànies; en comparació amb altres frases anteriors, com *El arte es para todos, pero solo una élite lo sabe* [L'art és per a tothom, però només una elit ho sap], del 2003, una època en què estava més centrada en la funció social de l'art i la institució art. D'aquesta manera evoluciona.

La qüestió de l'amor sempre ha estat al centre de la «lluita revolucionària», i encara que jo no som gaire revolucionària (som més del tipus «trist observador», que a vegades s'atreveix a creure en un canvi), sempre m'ha impressionat molt la famosa frase del Che Guevara: «Un revolucionari és un home enamorat». Crec que, en efecte, l'amor, entès no com a relació exclusiva entre dos, sinó com a cohesió d'una comunitat que vol el millor per a tothom en aquesta comunitat, que té una solidaritat i una tendresa envers tots els seus membres, és el que realment canviarà el món. No és senzill; i, naturalment, és una idea tan vella com el món. Però m'agrada pensar en un amor allunyat d'aquesta idea comercial que ens venen (família com a unitat de consum i producció, l'herència genètica que s'identifica amb l'herència del capital), un amor que ben al contrari faria explotar totes aquestes estructures que són, en el fons, estructures d'egoisme i de privilegi.

Què més puc dir..., totes aquestes idees es corresponen amb una sèrie de lectures que certament han canviat la meua manera de veure el món. Sempre havia pensat en la pràctica artística com quelcom als marges, quelcom realitzat per

desclassats i inadaptats socials, i estava molt satisfeta amb aquesta idea, però m'he adonat que en realitat aquest concepte de l'«artista maleït» només és un format comercial, amb la funció de desactivar, de totes les maneres possibles, el potencial subversiu que pugui tenir l'art —i allò subversiu passa sempre per allò col·lectiu. Per això, fugir de la noció d'autor únic, de «geni» (afortunadament, com diuen les Guerrilla Girls, les dones no hem de passar la vergonya que ens diguin així), d'obra única i irreplicable, és una forma de dinamitar aquesta domesticació contínua de l'art. Però és difícil.

Si pogués desitjar alguna cosa, desitjaria exactament el que diu la cançó de la qual s'ha agafat la frase: «[...] Si pogués desitjar alguna cosa, desitjaria ser una mica més feliç, però no massa, perquè llavors trobaria a faltar la tristesa...».¹

^{EGSB:} Al teu treball, la relació amb la ficció és present en moltes de les obres. *The Bug* [L'insecte] comporta una gran part de relat ficcionat, es tracta d'analitzar el nostre present en termes de repetició, malenconia i acció. M'agradaria que em parlassis de la ficció a la teva obra i, en particular, de la teva relació amb la lectura de la història. *No es el pasado, sino el futuro lo que determina el presente* [No és el passat, sinó el futur el que determina el present]. Pots explicar-nos aquest cicle?

^{DG:} Personalment, crec que tot és ficció, en graus diferents (més o menys basada en fets reals). Ara això s'entén molt bé des que s'ha popularitzat el concepte del «relat» i «guanyar la batalla del relat». Els EUA «guanyaren la batalla del relat» a la Segona Guerra Mundial i, arreu del món, hem acceptat la idea que els EUA són una força del bé i, per tant, poden llançar bombes atòmiques i matar milions de civils amb seqüeles que duren

1. Aquesta frase és part d'una cançó de Friedrich Hollaender, «Wenn ich mir was wünschen dürfte», versionada per a la pel·lícula de Dora García *Amor Rojo* per La Bruja de Texcoco amb el títol «Nostalgia».

generacions, envair països sobirans, mantenir milers de persones detingudes durant dècades sense judici..., sostenir dictadors com varen fer a Espanya, derrocar governs democràtics com varen fer a Xile, entrenar assassins com varen fer en l'operació Còndor... Ens creim que «es veuen obligats a fer-ho» per defensar-se i defensar-nos, perquè són «els bons» —hem vist milers de pel·lícules que ho demostren. El relat es va esquerdant, com ja s'ha esquerdat completament el relat d'Israel, i la qüestió és quin relat el substituirà —Què fou exactament la Guerra Freda? Va tenir alguna oportunitat la Unió Soviètica? Per què s'han reprimat sempre a matadegolla els governs democràtics de les antigues colònies? Per què no es parla mai de la revolució d'Haití (1791) com una de les grans revolucions juntament amb la francesa (1789)? Hi ha milers de relats que cal reconstruir, noves mirades que cal practicar, texts que cal rescatar, figures oblidades que s'han de recuperar amb urgència. I tot això es fa des del futur. Perquè hi hagi amor hi ha d'haver futur, hi ha d'haver un projecte de vida i de societat —és el projecte que volem, el que ens fa mirar cap endarrere i veure de manera diferent allò que se'ns ha presentat com a evident, tot i que sigui molt lluny de ser-ho. *The Bug* és una adaptació de l'obra de Vladimir Maiakovski *La xinxa*,² una obra molt interessant per molts de motius, un dels quals és el de plantejar el viatge en el temps com a manera de comprendre passats, presents i futurs. I un segon motiu és la desil·lusió en la revolució, un sentiment molt dolorós i amarg que impregna completament el text de Maiakovski. I és que crec que encara més interessants que les revolucions, sempre incompletes, són les decepcions que produeixen les revolucions, perquè aquestes decepcions sempre són la llavor d'una nova revolució, una que anirà més lluny, en termes històrics, poètics, socials.

2. *La xinxa* (en rus: Клоп, Klop) és una obra de teatre de Vladimir Maiakovski escrita entre el 1928 i el 1929 i publicada originalment per la revista *Molodaya Gvardiya* (n. 3 i 4, 1929), i després com a llibre, per Gosizdat, el 1929.

EGSB: La qüestió de la distribució de continguts mitjançant diversos canals i temps és característica del teu treball. Pòsters, llibres, treballs a Internet, pel·lícules, *performances*... són en molts de casos processos oberts que vas alimentant i que poden reaparèixer d'una altra manera, més endavant, passats els dies, els mesos o els anys... Alguns dels teus personatges podrien despertar-se, i les teves frases (en molts de casos emancipadores davant situacions complexes) continuen circulant, i, per tant, actuant. Sempre m'he demanat de quina manera aquests processos poden sobreviure a la teva pròpia existència, i a la teva pròpia firma. Creus que és possible? I, és quelcom que t'importa?

DG: No m'importa la posteritat, si aquesta és la pregunta. Crec que existeix la paradoxa que tenim l'obligació de ser generosos, justos, i de crear bellesa, si se'ns presenta l'ocasió, i a la vegada ser molt conscients que ningú no es recordarà de nosaltres, i que tampoc això no és cap problema. Quants han estat oblidats, i quants haurien merescut ser recordats. D'altra banda, crec que el meu treball és millor que jo i que té una vida pròpia sobre la qual no tenc gaire control, i moltes vegades em sorprèn, i això és positiu i m'alegra. M'alegra trobar-me amb els meus personatges després de molts anys, que algú em conti com va trobar aquest treball o l'altre, com tal vegada aquests treballs han servit perquè altres artistes fessin la seva pròpia obra. Com el meu treball —o allò en què el meu treball s'ha convertit— pot servir per veure el món d'una manera una mica diferent.

EGSB: Jo sí que crec que ets una revolucionària. I no només en termes de continguts, com és el cas de la teva lectura i reconstrucció de narratives passades a partir del futur, sinó en l'ús a la teva obra —molt precoç en l'art— d'aquells formats tecnològics del segle XX que han modificat radicalment la nostra percepció i la nostra experiència del món (Internet, les xarxes socials...) i que han derivat en aquesta esfera pública amarada

de postveritat, i, en gran part, de mediocritat, en què desapareixen els marges. M'agradaria acabar aquest intercanvi tal com ha començat: amb una frase d'or, no exposada a la mostra, però que em sembla que sobrevola el conjunt de les peces presents i sempre m'ha infós esperança: *El futuro tiene que ser peligroso* [El futur ha de ser perillós]. Continuem arriscant?

DG: La frase és *El futuro debe ser peligroso* [El futur ha de ser perillós] —que és una de les primeres «Frases d'or», i té una història força divertida, perquè és una frase que ha causat moltes reaccions. Per exemple, es va exposar a la Biennal de Rennes, titulada «Ce qui vient» [El que ve], fa un munt de temps (2010), i va donar origen a una sèrie de grafitis per la ciutat que deien, en francès, «El futur ja és perillós», i després, durant la pandèmia, varen aparèixer comentaris a les xarxes: «No calia que fos tan perillós». Aleshores, citant Juana de Aizpuru, ella deia: «Jo hi estic molt d'acord, no es pot viure pensant en un futur segur, cal viure amb la consciència que el futur sempre és perillós». Això és cert i va en contra de la idea que podem controlar el futur. És evident que no podem, que, de sobte, allò real (la pandèmia, el canvi climàtic, la pèrdua de biodiversitat) ens esclata a la cara del nostre present de confort, cotxes elèctrics, plaques solars i aquí no passa res. Però, alhora, hi ha una gran amargura a la frase, el fet de pensar que mai no estam fora de perill, que mai no podem respirar tranquils, i és evident, també, que drets que creïem que havien arribat per quedar-se es perden cada dia.

Dora García, *El futuro debe ser peligroso* [El futur deu ser perillós].
Sèrie «Frases de oro» [Frases d'or], 2003. Pa d'or damunt paret.
Vista de sala de l'exposició al FRAC Dijon, 2005

Romeos, luchadorxs e insecto
Dora García

Del 22 de setembre de 2023
al 4 de febrer de 2024

Organització
Es Baluard Museu d'Art
Contemporani de Palma

Direcció
Imma Prieto

Comissariat
Pilar Rubí

Coordinació exposició
Soad Houman
Solange Artiles

Registre
Rosa Espinosa

Muntatge
Art Life
Samuel Mestre
Es Baluard Museu

Transport
Art Ràpid

Assegurances
Correduria Howden-Rs

Disseny gràfic
Hermanos Berenguer

Textos
Pilar Rubí. Comissària
Eva González-Sancho Bodero.
Curadora, directora artística,
investigadora

Traduccions
Àngels Álvarez

Impressió
Esment Impremta

© de la present edició,
Fundació Es Baluard Museu d'Art
Contemporani de Palma, 2023
© dels textos, els autors
© de l'obra, Dora García, 2023

Crèdits fotogràfics
Portada, Santiago Carrión
per a Madrid Destino
Juan David Cortés, p. 7
Cortesia Archivo Fundación
Anselmo Lorenzo (CNT), p. 8
Cortesia Arxiu família Thomàs
i Andreu, p. 8
Cortesia Pere Bota / Arxiu diari
Última Hora, p. 9
Cortesia de l'artista, p. 10, 18

Agraïments
Archivo diario *Última Hora*
Arxiu família Thomàs i Andreu
Auguste Orts
Fundación Anselmo Lorenzo
ProjecteSD, Barcelona
Galerie Michel Rein, París
Tània Balló
Persis Bekkering
Gonzalo Berger
Pere Bota
Castillo
Juan David Cortés
Juan Cruz
Xavi Frau
Alex Giffreu
Eva González-Sancho Bodero
Maria Eugènia Jaume Esteve
Króöt Juurak
Albert Mèlich Rial
Michelangelo Miccolis
Sergio Monje
Gabriel Morro
Joan Morey
Maria Muntaner
Marnie Slater
Antoni Maria Thomàs Andreu
Ian Waelder
Adriano Wilfert Jensen

ISBN 978-84-18803-79-6
DL PM 1225-2023
Exemplar gratuït. Prohibida la venda

#DORAGARCIAESBALUARD
@ESBALUARDMUSEU

WWW.ESBALUARD.ORG

ESBALUARD
MUSEU D'ART
CONTEMPORANI
DE PALMA

PLAÇA PORTA SANTA CATALINA, 10
07012 PALMA
T. (+34) 971 908 200

HORARI: DE DIMARTS A DISSABTE DE 10 A 20 H
DIUMENGE DE 10 A 15 H